

SPOLEČNÉ TÉMA ČASOPISŮ MODERNÍ OBEC A ODPADY

FOTO: ARCHIV TS MALÁ HANÁ

Společnost Technické služby Malá Haná s. r. o., založená svazkem obcí už v roce 2018 zajišťuje pro jeho členské obce veškeré služby v odpadovém hospodářství tak, jak byly zvyklé, než odešly od soukromých firem. Zpočátku využívaly zapůjčená vozidla, nyní disponují mj. také sedmi svozovými auty s vážními systémy a jedním záložním

Svazky obcí: Před založením vlastní odpadové společnosti je nutné prověřit dostupnost koncového zařízení

Náklady radnic na odpadové hospodářství rostou, přičemž kontrola samospráv nad odpady vyprodukovanými na území obce je nedostatečná a nabídka stávajících svozových společností v některých regionech velmi omezená. Řada obcí proto volí možnost sdružovat se do svazků, aby společně zabezpečily nakládání s komunálními odpady.

Tyto účelové svazky obcí představují silného hráče na trhu, jenž je buď dostatečně zajímavým partnerem pro již existující společnosti, který založí vlastní svozovou firmu.

„V dnešní době význam svazků obcí roste. Stávající svazky se začínají touto problematikou stále častěji zabývat a trendem posledních let je, že svazky přímo vznikají za účelem spolupráce místních samospráv na

poli odpadového hospodářství,“ komentuje současnou situaci vedoucí obchodního oddělení **Ing. Mgr. Anna Kvandůchová** ze společnosti **KTS Ekologie**. Jak dále uvádí, samostatné svazky většinou ještě mají „servisní“ obchodní společnost, která pro obce zajišťuje konkrétní služby. Největším přínosem svazků obcí je však podle ní přímý vliv starostů na strategii a směřování společnosti, hospodaření s finančními prostředky apod.

„Svazky obcí a jejich servisní společnosti už nezůstávají jen u samotného svozu odpadů, ale hledají nové přístupy k problematice komunálních odpadů. Stále více upřednostňují předcházení vzniku odpadů, šetrný přístup k životnímu prostředí, zavádění cirkulární ekonomiky a využívání odpadu jako zdroje,“ upozorňuje dále **Anna Kvandůchová**. Zároveň připouští, že nevýhodou takto pojatých svazků obcí je nutnost zřízení obchodní společnosti jako servisní organizace, bez níž by měly svazky omezené možnosti působení.

JAK ZALOŽIT SVAZEK OBCÍ

„Před založením svazku je třeba vyhotovit studii, která řeší ekonomiku jím založené servisní společnosti, tedy náklady na pořízení techniky, zaměstnance, zázemí a další souvislosti, a zjistit, zda za tuto cenu jsou obce ochotny se na dobrovolném svazku

ILUSTRACI FOTI: ARCHIV KTS EKOLOGIE

Protože společnost KTS Ekologie byla založena v době, kdy podobných obecních společností příliš mnoho nebylo, šlo původně jen o společnost s ručením omezeným, ve které každá obec měla stejný podíl. V roce 2022 se však jediným vlastníkem společnosti stal svazek obcí DSO KTS Ekologie, jehož členská základna nyní čítá 63 obcí

podílet,“ vysvětluje vedoucí obchodního oddělení společnosti KTS Ekologie, přičemž připouští možnost, že zpočátku budou náklady fungování takové společnosti pro obce vyšší, než mají při dosavadním řešení.

„Dále je nutné zmapovat region a jeho možnosti, členitost terénu, vyřešit, kam se odpad bude vozit, zda je třeba zřídit nějaké vlastní zařízení, jako je překladiště apod.“ pokračuje Anna Kvandúchová a varuje před tím, že koncová zařízení často bývají vlastněna soukromými subjekty. Ty mnohdy provádějí svoz v obcích, které si chtějí založit vlastní společnost. Je tedy se třeba i připravit na složitá jednání.

Pokud bude třeba vybudovat nějaké zařízení či koupit nemovitosti pro zázemí techniky a zaměstnanců, musí obce počítat s finanční účastí na těchto aktivitách. Vstup do svazku obcí, který již funguje a jehož vlastní servisní společnost nakládání s odpady zajišťuje, je proto pro obec mnohem snazší. V tomto případě je třeba počítat jen se členskými příspěvky podle stanov svazku a platbou za poskytované služby.

SVAZEK OBCÍ KTS EKOLOGIE

„Na začátku v roce 2009 stála snaha 13 zakládajících obcí na Brněnsku mít maximální vliv na vlastní odpadové hospodářství. Starostové si chtěli sami určovat, jak bude systém svozu vypadat, a chtěli vědět, kam přesně obecní peníze putují,“ objasňuje Anna Kvandúchová. Osamostatnění podle ní umožní pružnější zavádění nových systémů svozu a s tím souvisejících požadavků trhu a legislativních změn.

„Vzhledem k tomu, že naše společnost KTS Ekologie byla založena v době, kdy podobných obecních společností mnoho nebylo, byla původně jen společnost s ručením omezeným, ve které každá obec měla stejný podíl,“ říká Anna Kvandúchová a dodává, že v roce 2022 se jediným vlastníkem společnosti stal svazek obcí **DSO KTS Ekologie**, jehož členská základna nyní čítá 63 obcí.

U starostů, zastupitelů i občanů Anna Kvandúchová oceňuje fakt, že se v průběhu let měnil jejich přístup: „Již se nezajímají jen o to, aby se odpad odvezl, ale chtějí vědět i to, kam putuje, zda se skládá nebo spaluje, co se z něj vyrábí a zda je proces šetrný k životnímu prostředí.“ Například motivací obcí a občanů pro třídění bioodpadu je informace, že takový odpad neskončí ve spalovně nebo na skládce, ale vyrobí se z něj kompost, jehož aplikace do země zhodnocuje organickou složku odpadu a pomáhá ke zlepšení kvality půdy.

„Trendem posledních několika let je zavádění intenzivních systémů třídění odpadů. Nejvíce změn pro obce přinesl nový zákon o odpadech, jehož požadavky se obce nyní snaží naplnit,“ přibližuje vedoucí obchodního oddělení společnosti KTS Ekologie aktuální stav a připomíná, že obce řeší nejen door-to-door systémy, ale také efektivitu sběrných dvorů, motivací občanů a jejich osvětu.

Starostové jsou podle ní sami v odpadovém hospodářství velice aktivní a vytvářejí vlastní projekty. „Poslední dobou například vznikají re-use centra, která zajišťují předcházení vzniku odpadu a na významu nabývají akce zaměřené na šetrné přístupy

k životnímu prostředí, jako je Den země, či projektové dny ve školách apod,“ dodává Anna Kvandúchová.

DSO TECHNICKÉ SLUŽBY MALÁ HANÁ

„Svazky obcí fungují již mnoho let na řadě míst České republiky. Například v Jihomoravském kraji provozují několik svozových společností vlastněných obcemi. Nevytvářejí si vzájemné konkurenční prostředí, naopak si pomáhají. Občané jsou se systémem spokojeni a podílejí se na něm,“ připomíná starostka obce Sudice na Blanensku **Ing. Olga Dočkalová**.

Energické starostce se nelíbilo jednání a podmínky tehdejší svozové firmy, a tak iniciovala vznik **Dobrovolného svazku obcí Technické služby Malá Haná**. Svazek a jeho aktivity inspirovaly od té doby mnoho dalších obcí k vzájemné spolupráci.

DSO TS Malá Haná byl v roce 2017 založen šestnácti obcemi. Dnes má padesát čtyři členů. „Jde o tři města a jedenapadesát obcí a městysů z Jihomoravského, Pardubického a Olomouckého kraje. Pro představu obsluhujeme území téměř 50 x 50 km s jednačtyřiceti tisíci obyvateli,“ popisuje záběr svazku Olga Dočkalová, která je i jednatelkou společnosti **Technické služby Malá Haná s. r. o.**, založené svazkem obcí už v roce 2018. Tato komunální společnost provádí veškeré služby v odpadovém hospodářství tak, jak byly obce zvyklé, než odešly od soukromých firem.

Zpočátku Technické služby Malá Haná využívaly zapůjčená vozidla. V současné době disponují celkem sedmi svozovými auty s vážnými systémy a jedním záložním. Na přepravu velkoobjemových kontejnerů

mají dvě vozidla. Těmi obsluhují sběrné dvory nebo je využívají pro mobilní svoz velkoobjemového odpadu z jednotlivých obcí.

Malé svozové vozidlo Multicar jezdí na málo přístupné lokality. „Ale jde o nejdražší svoz odpadu, takže tam, kde jej obce vyžadují, tak si každý měsíc připlácí,“ vysvětluje Olga Dočkalová a dodává: „Další technika přibyla minulý rok. Jde o kontejnerovou soupravu na svoz směsného odpadu z překladiště do ZEVO SAKO Brno. V našem regionu ukončuje činnost skládka odpadu, a tak veškerý směsný komunální odpad již vozíme do SAKO Brno.“

INSPIRACE PRO DALŠÍ RADNICE

Fungování TS Malá Haná se stalo inspirací pro mnoho dalších starostů nejen z České republiky. „Za těch pět let bylo u nás kolem tří stovek starostů. Někdy přijedou z regionu dvě auta nebo tranzit, jindy celý autobus,“ říká Olga Dočkalová s dovětkem, že starostové jsou z regionů napříč celou republikou.

„Naposledy nás navštívilo 26 starostů ze Zlínského kraje. Ovšem přijel k nám i autobus starostů z Trenčinského kraje ze Slovenska. Jejich problémy jsou velmi podobné, a tak si nakonec založili také svoji komunální společnost a fungují,“ komentuje situaci s tím, že starostové většinou chtějí vědět, jak na Malé Hané založili společnost a jak celý systém funguje. Založení svazku vyžaduje spolupráci s občany, nicméně v odpadovém hospodářství je osvěta a komunikace s veřejností nutnost. Starostové by se měli v první řadě zaměřit na třídění odpadu. „Nádoba na směsný odpad a velkoobjemový odpad se ukazuje jako nejdražší složka odpadového hospodářství obce,“ upozorňuje starostka Sudic a zdůrazňuje, že je třeba umožnit občanům co nejlépe třídít odpady, aby náklady na odpadové hospodářství nestoupaly příliš razantně.

„Velmi důležité a ekonomicky účinné je také vyseparovat ze směsného odpadu bioodpad. Bioodpad totiž v černé nádobě

může stát i tři tisíce korun za tunu, ale pokud jej odevzdáte na kompostárnu, tak se cena pohybuje okolo sedmi set korun za tunu. A to už je velký finanční rozdíl,“ připomíná Olga Dočkalová.

Dále by se podle jejich slov starostové měli zajímat o to, kam putují odpad svážený z území jejich obcí, proč se zvyšují náklady na jednotlivé komodity, kde je problém s druhotnými surovinami nebo třeba jak v obci přenastavit optimálně celý systém nádob a frekvence svozů.

„Pokud uvažují o založení své vlastní komunální společnosti, tak si v první řadě musí zajistit koncové zařízení ve svém regionu, kam budou svezené odpady odevzdávat k likvidaci. Kolikrát to je ten nejtěžší úkol, pokud všechna zařízení v okolí vlastní nebo ovládá společnost, od které by se chtěli osamostatnit,“ upozorňuje starostka. Jako další krok vidí vyhledání kolegů, kteří se celému procesu budou ze začátku intenzivně věnovat.

„První rok jsme se s kolegy z předsednictva svazku scházeli i několikrát do měsíce a řešili dotace, svozy, techniku, zaměstnance, subdodávky a základní vybavení,“ vzpomíná Olga Dočkalová a připouští, že tehdy vůbec nevěděli, do čeho jdou. „Ale postupně jsme se stali polovičními popeláři a psychologičky v komunikaci s našimi občany. A také nás to hodně spojilo. Dnes je spolupráce pořád skvělá a co víc, víme, jak to celé funguje, co nám dělají občané za nešvary, v čem jsou skvělí a jak na ně působit. A to je asi tou největší přidanou hodnotou pro nás všechny v DSO Technické služby Malá Haná,“ konstatuje s úsměvem starostka.

Informace o sdružení a jeho působení se rozšířily velmi rychle. „Vím, že podle našeho modelu vznikly komunální společnosti obcí, například v regionu Mníšec, Dolní Berounky, Jilemnicka nebo Šternberska,“ poznamenává Olga Dočkalová. Letos založení takové společnosti připravují další tři regiony.

„Zpočátku býváme v úzkém kontaktu. Řekla bych, že jsem takový přítel na telefonu a na mailu. Nedělá mi to problém, mám

V odpadovém hospodářství je osvěta a komunikace s veřejností nutnost.

Starostové by se měli v první řadě zaměřit na třídění odpadu.

kolegy ráda a alespoň si udělám přehled o jiném regionu, protože každý je specifický a má nějaké odlišnosti. Člověk se pořád učí a inspiruje,“ uzavírá starostka Sudic.

DSO TECHNICKÉ SLUŽBY BRDY A HŘEBENY

Mníšek pod Brdy ve Středočeském kraji se inspiroval právě na Malé Hané a udělal v roce 2021 zásadní krok k získání kontroly nad vlastními odpady. Společně se sedmi dalšími obcemi regionu založil **Dobrovolný svazek obcí Technické služby Brdy a Hřebený** a následně **Brdskou odpadářskou společností s. r. o.** (BOS). Svazek obcí si nechal udělat průzkum trhu, jehož výsledky ukázaly, že se svazku z dlouhodobého hlediska vyplatí svázat a likvidovat odpad na vlastní náklady. K hlavním výhodám systému patří kontrola na objemem odpadů a cenou za likvidaci odpadu.

V roce 2023 zvítězil Mníšek pod Brdy v celorepublikové soutěži „My třídíme nejlépe“ v kategorii měst nad 5000 obyvatel, kterou každoročně vyhlašuje Středočeský kraj ve spolupráci se společností EKO-KOM. Navíc zároveň získal velkou putovní Křišťálovou popelnici určenou pro absolutního vítěze celé stejnojmenné soutěže.

Zástupci DSO Technické služby Brdy a Hřebený předávají své zkušenosti dalším starostům. Jednatelka Brdské odpadářské společnosti **Mgr. Magdalena Davis, Ph.D.**, představila aktivity v oblasti nakládání s odpady například na prezentaci Sdružení obcí a spolků Koridor D8 ve Středočeském kraji, kde se obce rovněž chystají na změny v odpadovém hospodářství.

ŘEŠENÍ PRO SBĚR ODPADŮ
Nejvyšší kvalita a funkčnost
od českého výrobce a dodavatele

Meva

www.mevatec.cz

- Nádoby a kontejnery
- Odpadkové koše
- Velkoobjemové kontejnery

Společnost TS Malá Haná zajišťuje svoz odpadu z území o rozloze téměř dva a půl tisíce kilometrů čtverečních s jednačtyřiceti tisíci obyvateli

JIHOČESKÝ SPOLEČNÝ PROJEKT NA VÝSTAVBU ZEVO

Města na jihu Čech spojil zájem o společné řešení nakládání se směsnými komunálními odpady v zařízení pro energetické využití odpadu (ZEVO). **Memorandum o společném postupu při nakládání s komunálními odpady po roce 2029** podepsala města Písek, Strakonice, Milevsko, Horažďovice, Vodňany a Blatná.

Cílem projektu je zachovat náklady na odpadové hospodářství v co nejpříjemnější výši pro všechny obyvatele svazové oblasti ZEVO. Zařízení vybuduje společnost **Odpady Písek s. r. o.**, kterou vlastní města Písek a Strakonice. Na výstavbu přispěje stát částkou přibližně 1,13 miliardy korun (61 %) z Modernizačního fondu.

MEMORANDUM OBCÍ TŘÍ REGIONŮ VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Také města a obce z **Uherskobrodská, Luhačovička a Valašskokloboucka** spojují své síly. Ke spolupráci je přiměl blížící se konec skládkování a s ním spojené rostoucí náklady, tlak na snižování produkce směsného komunálního odpadu i navyšování míry třídění. Aby zajistily co nejeftivnější nakládání s komunálním odpadem, podepsaly **Memorandum o společném záměru při nakládání s komunálními odpady** a připravují společný projekt. „Snaha o společný postup obcí Uherskobrodská při nakládání s odpady trvá již řadu let. Přivést tuto myšlenku do reality se však podařilo až v průběhu minulého roku, kdy hlavními iniciátory a hybateli byla města Uherský

Brod a Bojkovice,“ vzpomíná vedoucí odboru životního prostředí Městského úřadu Uherský Brod **Ing. Petr Vozár**.

Zároveň upozorňuje na to, že na textu samotného memoranda se podíleli představitelé a zaměstnanci všech zapojených obcí. Hlavním nositelem a koordinátorem spolupráce mezi obcemi se stalo město Uherský Brod, přičemž předsedou organizačního výboru sdružení obcí byl zvolen starosta města Bojkovice. Postupně se přidal na osmdesát dalších obcí a měst. K dnešnímu dni sdružuje více než 100 tisíc obyvatel Uherskobrodská, Luhačovička a Valašskokloboucka.

„V současné době sdružení zadalo zpracování studie proveditelnosti nakládání s komunálními odpady zapojených obcí. Studie by měla nejen analyzovat produkci odpadů v jednotlivých lokalitách, ale i vyhodnotit slabé a silné stránky v území, úroveň stávající infrastruktury a posoudit ekonomiku nakládání s odpady,“ uvádí Petr Vozár. Na základě těchto dat, jak dále upřesňuje, vznikne návrh řešení celkové koncepce nakládání s odpady, využití stávající a případné vybudování nové infrastruktury v zájmovém území včetně modelu další spolupráce zapojených obcí.

„O konečném postupu při nakládání s odpady v regionu rozhodnou následně starostové všech obcí po dokončení celé studie,“ dodává vedoucí odboru životního prostředí uherskobrodské radnice. Projekt se zaměřuje především na zajištění recyklace, využití odpadů, včetně energetického využití části komunálních odpadů, kterou nebude možné skládkovat, na odstranění odpadů, či na samotné předcházení vzniku odpadů.

Sdružení hledalo inspiraci z více zdrojů. „Určitě lze uvést Olomoucký kraj. Ale informace jsme sháněli jak z veřejně dostupných zdrojů, tak z osobních kontaktů mezi firmami a lidmi dlouhodobě pracujícími v oblasti odpadového hospodářství,“ uzavírá Petr Vozár.

SVAZKY OBCÍ A SPOLEČENSTVÍ OBCÍ

Novela zákona o obcích umožňuje obcím vytvářet svazky obcí, vstupovat do svazků obcí již vytvořených a zavedla také do českého právního řádu termín společenství obcí. Jde o institucionalizovanou formu meziobecní spolupráce, přičemž novela nabyla

účinnosti od 1. ledna 2024. Od obecné úpravy formy svazku obcí se společenství liší dalšími specifickými kompetencemi, jednoznačným územním vymezením (správní obvod obce s rozšířenou působností), zákonem daným minimálním zastoupením obcí a podrobnější úpravou orgánů. Umožňuje zřídit pozici sdíleného úředníka.

„Sdružování obcí do svazků přináší především menším obcím výhody díky možnosti zavedení účinnějšího systému sběru a nakládání s komunálním odpadem, na které by samostatně neměly potřebné finance a technické zajištění,“ upozorňuje na úspory z rozsahu tisková mluvčí Ministerstva životního prostředí **Mgr. Bc. Veronika Krejčí**.

Připomíná rovněž silnější postavení, které mají obce ve svazku v rámci zadávacích řízení. „Velkou výhodou je také možnost využít některou z dotačních výzev, které pravidelně vypisujeme z Operačního programu Životní prostředí,“ dodává mluvčí ministerstva.

Zástupkyně komunikace Svazu měst a obcí ČR **Ing. Alexandra Kocková** poukazuje také na další benefity obecních svazků: „Sdružování může přinést obcím efektivnější a udržitelnější přístup k nakládání s odpady, který má pozitivní dopad na životní prostředí, ekonomiku a občany.“

Podle mluvčí SMO ČR jde podle ní o ekonomickou efektivitu, budování lepší infrastruktury, společné strategické plánování a zlepšení environmentálních výsledků. „Společné nakládání s odpady může vést k úsporám nákladů. Obce mohou sdílet zdroje a infrastrukturu, jako jsou skládky, recyklační zařízení nebo sběrná místa. Společné investice do infrastruktury pro nakládání s odpady mohou vést k vyšší kvalitě služeb pro občany, včetně lepšího sběru a recyklace odpadů,“ zdůrazňuje Alexandra Kocková.

Zmiňuje také společné implementování strategie nakládání s odpady v souladu s regionálními a státními politikami a normami i fakt, že efektivnější nakládání s odpady může vést k lepší ochraně životního prostředí a snížení negativních dopadů na ekosystémy, například snížením množství odpadu na skládkách.

HANA TOMÁŠKOVÁ,
spolupracovnice redakce

PŘIHLASTE SE

k odběru elektronického newsletteru Moderní obce

ZDARMA

Vydáváme jej pravidelně každý měsíc a jeho odběr je zdarma. Archiv newsletterů najdete na: www.moderniobec.cz v horní liště pod odkazem Newsletter. V tiráži na poslední straně dole kteréhokoliv z newsletterů naleznete proklik na přihlášení se k odběru.

